

6 Date ficeram mœrentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo:

7 Bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius

8 Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum qui pertransiunt:

9 Aperi os tuum, decerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem.

10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium ejus.

11 Confidit in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit.

12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ suæ.

13 Quæsit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.

14 Facta est quasi navis infitoris, de longe portans panem suum.

15 Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16 Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.

18 Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.

19 Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fufum.

20 Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui suæ a frigidibus nivis: omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus.

22 Stragulatam vestem fecit sibi: byffus, & purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus, quando federit cum senatoribus terræ.

24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.

25 Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die novissimo.

26 Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.

27 Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.

28 Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt: vir ejus, & laudavit eam.

29 Multæ filiarum congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.

30 Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.

31 Date ei de fructu manuum suarum: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES

QUI AB HEBRÆIS

COHELETH

APPELLATUR.

CAPUT PRIMUM.

Omnia vana, & nihil sub sole novum; cunctarum quoque rerum difficilem esse inquisitionem, eamque vanam, & spiritus afflictionem.

1 VERBA Ecclesiastæ, filii David, regis Jerusalem.

2 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

3 Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?

4 Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum stat.

5 Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur: ibique renascens,

6 Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem: lustrans universa in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos revertitur.

7 Omnia flumina inrant in mare, & mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur, ut iterum fluant.

8 Cuncta res difficiles : non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur.

9 Quid est quod fuit? ipsum, quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod, faciendum est.

10 Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.

11 Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in novissimo.

12 Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Jerusalem.

13 Et proposui in animo meo quærere & investigare sapienter de omnibus, quæ fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea.

14 Vidi cuncta, quæ fiunt sub sole, & ecce universa vanitas, & afflictio spiritus.

15 Perversi difficile corriguntur, & stultorum infinitus est numerus.

16 Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, & præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Jerusalem: & mens mea contemplata est multa sapienter, & didici.

17 Deditque cor meum, ut scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque, & stultitiam: & agnovi, quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus.

18 Eo quod in multa sapientia multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem.

CAPUT II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum; & in horum labore est vanitas & afflictio spiritus; dicit etiam quantæ sit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus sit ignoratur.

1 **D**ixi ego in corde meo: Vadam, & affluam deliciis, & fruam bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.

2 Risum reputavi errorem: & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?

3 Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem, quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ.

4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas,

5 Feci hortos, & pomaria, & conievi ea cuncti generis arboribus,

6 Et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium,

7 Possedi servos & ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque, & magnos ovium greges ultra omnes, qui fuerunt ante me in Jerusalem:

8 Coacervavi mihi argentum, & aurum, & substantias regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, & contritices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & urceos in ministerio ad vina fundenda:

9 Et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Jerusalem: sapientia quoque perseveravit mecum.

10 Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum, quin omni voluptate fruere, & oblectaret se in his, quæ præparaveram: & hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo.

11 Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.

12 Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque & stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem Factorem suum?)

13 Et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris.

14 * Sapientis oculi in capite ejus: stultus in tenebris ambulat, & didici, quod unus utriusque esset interitus.

15 Et dixi in corde meo: Si unus & stulti & meus occasus erit, quid mihi prodest quod majorem

jorem sapientiæ dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti, quod hoc quoque esset vanitas.

16 Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, & futura tempora oblivione cuncta pariter operient: moritur doctus similiter ut indoctus.

17 Et idcirco tædedit me vitæ meæ videntem mala universa esse sub sole, & cuncta vanitatem & afflictionem spiritus.

18 Rursus detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus hæredem post me,

19 Quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus defudavi & sollicitus fui: & est quidquam tam vanum?

20 Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole.

21 Nam cum alius laboret in sapientia, & doctrina, & sollicitudine, homini otioso quæsitâ dimittit: & hoc ergo vanitas, & magnum malum.

22 Quid enim proderit homini de universo labore suo, & afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est?

23 Cuncti dies ejus doloribus, & ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit: & hoc nonne vanitas est?

24 Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bona de laboribus suis? & hoc de manu Dei est.

25 Quis ita devorabit, & deliciis affluet ut ego?

26 Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiâ: peccatori autem dedit afflictionem, & curam superfluum, ut addat, & congreget, & tradat ei, qui placuit Deo: sed & hoc vanitas est, & cassa sollicitudo mentis.

CAPUT III.

Quod omnia suo proveniant tempore & transeant, quodque in nullis his fluxis sit mentis quies: unus quoque sit hominis ac jumentorum interitus.

1 Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt universa sub cœlo.

2 Tempus nascendi, & tempus moriendi. Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum est.

3 Tempus occidendi, & tempus sanandi: tempus destruendi, & tempus ædificandi.

4 Tempus flendi, & tempus ridendi.

5 Tempus plangendi, & tempus saltandi.

6 Tempus spargendi lapides, & tempus colligendi.

7 Tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.

8 Tempus acquirendi, & tempus perdendi. Tempus custodiendi, & tempus abjiciendi.

9 Tempus sciendi, & tempus consuendi. Tempus tacendi, & tempus loquendi.

10 Tempus dilectionis, & tempus odii. Tempus belli, & tempus pacis.

11 Quid habet amplius homo de labore suo?

12 Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea.

13 Cuncta fecit bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem.

14 Et cognovi, quod non esset melius nisi lætari, & facere bene in vita sua.

15 Omnis enim homo, qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.

16 Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere nec auferre, quæ fecit Deus, ut timeatur.

17 Quod factum est, ipsum permanet: quæ futura sunt, jam fuerunt: & Deus instaurat, quod abiit.

16 Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem.

17 Et dixi in corde meo: Iustum, & impium iudicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit.

18 Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & ostenderet similes esse bestiis.

19 Idcirco unus interitus est hominis, & jumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius: cuncta subjacent vanitati,

20 Et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter revertuntur.

21 Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus jumentorum descendat deorsum?

22 Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

CAPUT IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit sapiens ex innocentium oppressione, & quod industria humana sit invidiæ obnoxia: item quod stultus secure in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante: explicat commoda societatis, regum regnorumque vanitatem; & obedientiam præfert stultorum victimis

1 **V**erti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos.

2 Et laudavi magis mortuos, quam viventes:

3 Et feliciorem utroque judicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt.

4 Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est.

5 Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas, dicens:

6 Me-

6 Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore, & afflictione animi.

7 Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole:

8 Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima.

9 Melius est ergo duos esse simul, quam unum: habent enim emolumentum societatis suæ:

10 Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli! quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.

11 Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefiet?

12 Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur.

13 Melior est puer pauper & sapiens, rege sene & stulto, qui nescit prævidere in posterum.

14 Quod de carcere, catenisque interdum quis egredietur ad regnum: & alius natus in regno, inopia consumatur.

15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo.

16 Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt ante eum: & qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo. Sed & hoc vanitas & afflictio spiritus.

17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. * Multo enim melior est obedientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

* 1. Reg.
15. 22.
Osee. 6.
6.

CAPUT V.

Nil temere de Deo & ejus providentia loquendum: vota reddenda: non mirandum de egenorum oppressione, cum iniqui iudicem habeant: item quam sit misera conditio avari nunquam impleti, & divitis

Bb 4

tis coacervantis divitias, in proprium nonnunquam malum.

1 **N**E temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in caelo, & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui.

2 Multas curas sequuntur somnia, & in multis sermonibus invenietur stultitia.

3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio: sed quodcumque voveris, redde:

4 Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.

5 Ne dederis os tuum, ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum.

6 Ubi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri: tu vero Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio: quia excelso excelior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii.

8 Et insuper universæ terræ rex imperat ferventi.

9 Avarus non implebitur pecunia: & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis: & hoc ergo vanitas.

10 Ubi multæ sunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis?

11 Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat: saturitas autem divitis non finit eum dormire.

12 * Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiæ conservatæ in malum Domini sui.

13 Pereunt enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in summa egestate erit.

14 * Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, & nihil auferet secum de labore suo.

15 Mi-

15 Miserabilis prorsus infirmitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum?

16 Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque tristitia.

17 Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, & hæc est pars illius.

18 Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit, ut comedat ex eis, & fruatur parte sua, & lætetur de labore suo: hoc est donum Dei.

19 Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet deliciis cor ejus.

CAPUT VI.

Misera est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audet partis uti.

1 **E**St & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines:

2 Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas, & miseria magna est.

3 Si genuerit quispiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuntio, quod melior illo sit abortivus.

4 Frustra enim venit, & pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen ejus.

5 Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni & mali:

6 Etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfruitus bonis: nonne ad unum locum properant omnia?

7 Omnis labor hominis in ore ejus: sed anima ejus non implebitur.

8 Quid habet amplius sapiens a stulto? & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita?

Bb 5

9 Me-

* Job.
20. 20.

* Job.
1. 21.
1. Tim.
6. 7.

9 Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias: sed & hoc vanitas est, & præsumptio spiritus.

10 Qui futurus est, jam vocatum est nomen ejus: & scitur quod homo sit, & non possit contra fortorem se in judicio contendere.

11 Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum est altiora se querere, & inter multa quæ quibus magis sint eligenda, sic & sapientia utilior est cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plusquam oportet sapiens aut justus sis: quam sit mulieris consortium amarum & periculosum: quodque homo sit a Deo creatus rectus.

1 Quid necesse est homini majora se querere, cum ignoret, quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suæ, & tempore, quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare, quid post eum futurum sub sole sit?

2 * Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: & dies mortis die natiuitatis.

3 Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

4 Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

5 Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi lætitia.

6 Melius est a sapiente corripì, quam stultorum adulatione decipi:

7 Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed & hoc vanitas.

8 Calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius.

9 Melior est finis orationis, quam principium. Melior est patiens arrogante.

10 Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit.

11 Ne dicas: Quid putas causæ est, quod priora tempora meliora fuere, quam nunc sunt? Stulta enim est hujuscemodi interrogatio.

12 Uti-

12 Utilior est sapientia cum divitiis, & magis prodest videntibus solem.

13 Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia: hoc autem plus habet eruditio & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

14 Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.

15 In die bona frui bonis, & malum diem præcave: sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias.

16 Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: justus perit in justitia sua, & impius multo vivit tempore in malitia sua.

17 Noli esse justus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obtupearis.

18 Ne impie agas multum: & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.

19 Bonum est te sustentare justum, sed & ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit.

20 Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis.

21 * Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

22 Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne forte audias servum tuum maledicentem tibi.

23 Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti aliis.

24 Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: & ipsa longius recessit a me.

25 Multo magis quam erat: & alta profunditas, quis inveniet eam?

26 Lustravi universa animo meo, ut scirem & considerarem, & quærerem sapientiam, & rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium:

27 Et inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor ejus, vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa.

28 Ec-

* Prov.
12. 1.* 3. Reg.
3. 46.
2. Par.
6. 36.
Prov.
20. 9.
1. Joan.
2. 8.

28 Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut invenirem rationem,

29 Quam adhuc quærit anima mea, & non inveni.

Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.

30 Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuerit quæstionibus. Quis talis ut sapiens est? & quis cognovit solutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: a Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum præsentia, neque mortem potest evadere: impii ob Dei indulgentiam liberius peccant: vanissimum videtur quod justis & impiis similia hic eveniunt: & operum Dei ratio non est investiganda.

1 Sapientia hominis lucet in vultu ejus, & potentissimus faciem illius commutabit.

2 Ego os regis observo, & præcepta juramenti Dei.

3 Ne festines recedere a facie ejus, neque permanes in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet:

4 Et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis?

5 Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus & responsum cor sapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio.

7 Quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.

8 Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium.

9 Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus, quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

10 Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur

in

in civitate quasi justorum operum, sed & hoc vanitas est.

11 Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.

12 Attamen peccator ex eo, quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi, quod erit bonum timentibus Deum, quiverentur faciem ejus.

13 Non sit bonum impio, nec prolongentur dies ejus, sed quasi umbra transeant, qui non timent faciem Domini.

14 Est & alia vanitas, quæ fit super terram. Sunt justi, quibus malaveniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii, qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant, sed & hoc vanissimum judico.

15 Laudavi igitur lætitiã, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole.

16 Et apposui cor meum, ut scirem sapientiam, & intelligerem distentionem, quæ versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

CAPUT IX.

Nemo scit an Dei odio vel amore sit dignus, quod eadem cunctis hic eveniunt: & cum post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus operandi, monet nunc operibus instanter incumbendum: & licet sapientia præstet fortitudini, in paupere tamen non asimatur.

1 Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit:

2 Sed

2 Sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod univēsa æque eveniant iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnti. Sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat.

3 Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducuntur.

4 Nemo est, qui semper vivat, & qui hujus rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo.

5 Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum.

6 Amor quoque, & odium, & invidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, & in opere quod sub sole geritur.

7 Vade ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua.

8 Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfrue vita cum uxore, quam diligis cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole.

10 Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.

11 Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus, casumque in omnibus.

12 Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.

13 Hanc

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam:

14 Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obfidio.

15 Inventusque est in ea vir pauper & sapiens & liberavit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt audita?

17 Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos.

18 Melior est sapientia, quam arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis a stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum: de stulto ac servo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detractor serpenti comparatur: de rege puero, & principibus mane comedentibus; neque regi, neque diviti detrahendum.

1 **M**ulca morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia & gloria, parva & ad tempus stultitia.

2 Cor sapientis in dextera ejus, & cor stulti in sinistra illius.

3 Sed & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.

5 Est malum, quod vidi sub sole: quasi per errorem egrediens a facie principis:

6 Positum stultum in dignitate sublimi, & divites federe deorsum.

7 Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos.

8 * Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. Prov. 26. 27.

9 Qui

Ecl.
27. 29.

9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis.

10 Si retusum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exauctur, & post industriam sequetur sapientia.

11 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit.

12 Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis præcipitabunt eum:

13 Initium verborum ejus stultitia, & novissimum oris illius error pessimus.

14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se fuerit: & quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare?

15 Labor stultorum affiget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

16 Væ tibi terra, cujus rex puer est, & cujus principes mane comedunt.

17 Beata terra, cujus rex nobilis est, & cujus principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam.

18 In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perstillabit domus.

19 In risum faciunt panem & vinum, ut epulentur viventes: & pecuniæ obediunt omnia.

20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia & aves cæli portabant vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.

CAPUT XI.

Monet nostra aliis impertiri, & semper bene esse operandum: quod hominis judicium post obitum sit immutabile; futuri quoque judicii memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi sumus: iram & malitiam a corde auferendam.

1 **M**itte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum.

2 Da partem septem, necnon & octo, quia ignoras, quid futurum sit mali super terram.

3 Si repleta fuerint nubes, imbrem super terram effudent. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut

aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui observat ventum, non seminat: & qui confiderat nubes, nunquam metet.

5 Quomodo ignoras quæ sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium.

6 Mane semina sementium, & vespere nesciet manus tua; quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; & si utrumque simul, melius erit.

7 Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.

8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.

9 Lætare ergo juvenis in adolescentia tua, & in bono sit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & scito quod pro omnibus his addeet te Deus in judicium.

10 Aufer iram a corde tuo, & amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim & voluptas vana sunt.

CAPUT XII.

Deum præ oculis habeto in juventute, priusquam succedat molesta senectus, tandemque novissima mors: cumque omnia sint vanitas, Dei præcepta observa; nam de omnibus est reddenda ratio.

1 **M**emento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: Noa mihi placent:

2 Antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellæ, & revertantur nubes post pluviam:

3 Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt viri fortissimi, & otiosæ erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent videntes per foramina:

4 Et claudent ostia in platea, in humilitate vocis molentis, & confluent ad vocem volucris, & obsurdescent omnes filie carminis.

5 Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentibus.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurat vitta aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super cisternam.

7 Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarravit, quæ fecerat: & investigans composuit parabolas multas.

10 Quæsitit verba utilia, & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

11 Verba sapientissimi sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum confitium data sunt a pastore uno.

12 His amplius fili mi ne requiras, Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflidio est.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus, Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.

14 Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud fit.

CAN-

CANTICUM
CANTICORUM
SALOMONIS,
QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum est mysticum, plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam ac vicissim sponsæ erga Christum sponsum.

1 OSCULETUR me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, filiæ Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

5 Nolite me considerare quod fulca sim, quia decoloravit me sol: filii matris meæ pugnauerunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascas hœdos tuos juxta tabernaculum pastorum.

8 Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.